

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

ני תשא – תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאמר זה יוצא לאור

לזכות

גאולת כל הספרים, הכתבים והחפצים

ויהי רצון שגאולה זו תהי' – בלשונו הקדוש:

„לכתחילה אַריבער און אַריבער

ומגאולות הנ"ל עד לגאולה האמיתית והשלימה”

„ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבין דאָ למטה אין אַ גוף

ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו”

MA'AMAR

KI Tiso 5691

Copyright © 2006

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

גם בבני תורה, והיינו שהוא יודע ספר ויודע מה שמותר ומה שאסור, ויודע שתורה ומצות הם טוב באמת, ויודע עניני השגחה פרטית, וגם יש לו ידיעה באופן ההנהגה של יראת שמים, והיינו שיודע עד כמה גדלה קדושתה של תורה ואותיות ונקודות דתורה¹⁰⁷, וכן בעניני הידור מצוה, ומ"מ איז ער ח"ו לא עלינו אַ עמלק, והיינו שהוא בתכלית הקרירות¹⁰⁸, ער איז קאַלט ומראה הקרירות שלו, ער ליגט אין דעם ווי אַרויסווייזן זיין קאַלטקייט, והיינו שכל כוונתו הוא למרוד, ואופן מרידתו הוא רק בקרירות ולהטיל ספקות בכל דבר. וזהו דעמלק בגימט' ספק¹⁰⁹, דבקדושה הו"ע הודאית, די געוויסקייט בכל דבר טוב, היינו הודאית בתומ"צ והשגחה פרטית, וכ"ו בהתפעלות שהוא מתפעל על זה. וכמ"ש¹¹⁰ רשפי' רשפי אש שלהבת י"ה, אבל הקרירות הוא ענינו של עמלק המטיל ספק בכל ענין אלקי, וקליפה זו דקרירות אין לה תקנה אלא שבירתה זוהי תקנתה¹¹¹. והשבירה היא ע"י הקבועמ"ש במצות מעשיות דוקא, ובדרך עבודה ויגיעה דוקא להטריח גופו בטרחא יתירה.

וזהו אתה אחד ושמוך אחד, דג' מעידים זה על זה דכאשר מקדשים את השבת בתורה ועבודה הנה אז ישראל הם גוי אחד בארץ שממשיכים בחי' הוי' אחד גם בארץ הלזו הגשמית, ומקדים את ישראל כמא' ישראל והקב"ה מעידין על השבת, להיות הגם דשבת מיקדשא וקיימא¹¹², ומ"מ הנה דוקא מי שטרח בע"ש כו'¹¹³. וישראל והשבת [מעדיין] על הקב"ה שהוא אחד, דהגם דיחיד מורה יותר על הפלאת היחוד, אבל היחוד דעולמות הוא מרומז בתיבת אחד דוקא. והקב"ה והשבת על ישראל שהם יחידים באומות להיות דהיחוד מה שישאל מיחידים אותו ית' הוא באופן נעלה שהוא בחי' יחיד, וכמא'¹¹⁴ יחידה ליחדך.

וזהו כי תשא, דקרן ישראל הוא העצמי שבישראל שישנו בכאו"א מישראל, ובמה ירום קרן ישראל, הוא בכי תשא לפקודיהם, ומנינו של ישראל הוא אחד, והיינו דכל אחד ואחד מישראל ע"י עבודתו ממשיך גילוי הוי' אחד גם בארץ הלזו הגשמית.

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, מבה"ח אדר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק – את המאמר ד"ה כי תשא גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מש"פ משפטים, פ' שקלים תרצ"א*. – תדפיס מספר המאמרים תרצ"א שמכינים עתה לדפוס.

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

יום ההילולא כ"ב שבט, ה'תשס"ו
ברוקלין, נ.י.

* בהזדמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעייני המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם לספריית אגודת חסידי חב"ד, מחלקת מערכת „אוצר החסידים“, 770 איסטערן פאַרקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: info@kehotoonline.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

(107) ראה לקמן ע' 000. וש"נ. [ד"ה שמאלי תחת לראשי].

(108) ראה פרש"י תצא כה, יח. ספר המאמרים שבהערה 102.

(109) ספר המאמרים עטר"ת, תרפ"ה ותש"ט שבהערה 102. אגרות-קודש מהוריי"צ ח"ג ע' רעט (בשם הבעש"ט). פלח הרמון שמות ע' שנה (בשם הרה"ק רלו"צ מבאָרדיטשוב). ועוד.

(110) שה"ש ת, ו.

(111) ע"ד כלים רפ"ב. וראה ספר המאמרים שבהערה 102.

(112) ביצה יז, א.

(113) ע"ז ג, סע"א. ראה ספר המאמרים תרל"ג ס"ע שלט ואילך.

(114) נוסח הושענות (יום ג').

נקבים קטנים ביותר, והם נקבי הזיעה, אשר מזיעה זו מתקבץ זוהמא, והזוהמא היא מקור ח"ו לכל מיני מחלאות ר"ל. וכן הוא ברוחניות דכאשר האדם אומר צירופי אותיות התפלה, ואינו שומע כלל מה שהוא מדבר, והיינו דלא זו בלבד שאינו שומע פירוש המלות במה שהוא מתפלל, אלא דגם אינו שומע כלל מה שהוא מדבר. וטעם הדבר מה שאינו שומע מה שהוא מדבר הרי אינו לפי שאינו יודע פ"י המלות, דהנה גם מי שהוא איש פשוט ואינו יודע פ"י המלות, הרי לבבו נאמן ותמים עם הוי', ויודע שהוא מתפלל לפני משה"מ הקב"ה, ואז הרי תפלתו יקרה בעיני ה' כתפלת הצדיק⁹⁹ בן תורה ובעל השגה, אלא דסיבת הדבר מה שאינו שומע מה שהוא מדבר הוא לפי שלבו בל עמו, ומה שלבו בל עמו הוא מפני העדר יראת שמים, או ח"ו מפריקת עול, שהוא היפך העבודה דקבעומ"ש, הנה מצירופי אותיות אלו יכולים קל"י וסט"א לקבל איזה יניקה ח"ו. וזהו טוב הוי' לכל, דטוב הוי' השפעה רוחנית עד שבא גם בגשמי' הוא לכל, שנמשך חיות מצומצם גם לקליפ' וסט"א. אבל טוב הוי' לקיוו, היינו הטוב האמיתי הוא רק לנפש תדרשנו⁴⁶ באחד מדרכי העבודה, אם בענפי המדות שהם נר"ה, או במדות אהוי"ר או בהעבודה דמוח כל חד לפום שיעורא דילי'. וזהו מלחמה להוי' בעמלק מדר דר, דהן אמת אשר כך עלה ברצונו ית' שיהי' המשכת האור להחיות לכל כו' אבל שיהי' במדה וגבול כפי צורך קיומם בשביל התכלית שברא אותם הקב"ה וכמ"ש¹⁰⁰ ובורא רע, דגם רע היא בריאה בשביל כוונה פנימית, ולזאת הנה גם להם נמשך חיות לצורך קיומם¹⁰¹. אמנם עמלק הוא מגביה את עצמו לקבל יניקה מן הקדושה יותר מכפי חוק הקצוב להם. דהנה עמלק הוא¹⁰² יודע את רבונו ומכוין למרוד בו¹⁰³ והוא מפני החוצפא¹⁰⁴ וגסות הרוח¹⁰². ובזה יש כמה וכמה מדרי'. וזהו מלחמת עמלק שמגבי' עצמו בדרך העזה וחוצפא לקבל יניקה. ובזה כמה חילוקי מדרי' זו למעלה מזו. וזהו מדר דר, דור הוא ל' שורה ומדרי'¹⁰⁵. ולכן הנה גם בטבעי בנ"א הרי קל"י עמלק יש בזה מדרי' חלוקות¹⁰⁶, עד שיכול להיות

בס"ד, ש"פ משפטים, פ' שקלים, רצ"א.

כ"י: תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם וגו'² ואמרז"ל (ב"ב ד"י ע"ב) אמר משה לפני הקב"ה, במה תרום קרן ישראל, אמר לו בכי תשא. דהנה ישראל יש לו קרן, וצ"ל מהו קרן ישראל, והגבהת קרן ישראל הוא בכי תשא, והיינו דישאל יש להם פקודיהם שהוא המספר שלהם, והרמת קרן ישראל הוא כאשר ישא ויעלה אותם לפקודיהם וצ"ל מהו המספר דישאל שזהו פקודיהם אשר לשם צריכים להעלות את בני ישראל ובזה ירום קרן ישראל. אך הענין הוא דהנה אנו אומרים³ אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך כישאל גוי אחד בארץ (ש"ב ז'). דמעלת ישראל הוא דגם מדרי' גוי שבהם שהיא מדריגה היותר אחרונה, וגם כמו שהם בארץ הם בבחי' אחד⁵, וזהו גוי אחד בארץ וזהו לפקודיהם, דמנין ישראל הוא מספר אחד, והענין הוא דאי בתוס' (חגיגה ד"ג ע"ב) אמרינן במדרש שלשה מעידין זה על זה, ישראל ושבת והקב"ה, ישראל והקב"ה מעידין על השבת שהוא יום מנוחה, ישראל ושבת על הקב"ה שהוא אחד, הקב"ה ושבת על ישראל שהם יחידים באמות, ועל זה סמכינן לומר אתה אחד במנחה בשבת אע"פ שאינו מדבר מענינא דיומא דשבת כמו תפלת ערבית ושחרית, וצ"ל מפני מה אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך וכו' אינו מענינא דיומא דשבת, ובכללות המא' צ"ל הסדר דישאל שבת והקב"ה. אמנם כללות נושא הענין הוא דישאל שהם גוי אחד בארץ הנה בתורתם ועבודתם ה"ה ממשיכים בחי' אתה אחד ושמך אחד. וביאור הענין הוא דהנה אמרוז"ל (שם ד"ג ע"א) אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת (שבח אחד, שבח מיוחד, לומר אין כמוך, לכך בחרנוך לאלקה, רש"י. והערוך⁸ בשם רב האי גאון פירש חטיבה ל' ציור, חטיבה אחת בעולם ציור אחת בעולם, כלומר דבר הניכר שאין כמותו) בעולם דכתיב⁹ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנא' מי כעמך

(99) כ"ה בהעתקה. בכת"ק: כתפלתו של צדיק.

(100) ישע"י מה, ז.

(101) ראה ספר המאמרים תרנ"ט ע' קנג. תרצ"ב ע' תמא ואילך. תש"ד ע' 86.

(102) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' טטו ואילך. אוה"ת פרשת זכור ע' א'תשפו. ספר המאמרים תרל"ב ח"א ע' קטו ואילך. תרס"ה ע' ריג ואילך. עטר"ת ע' רצד. תרפ"ה ע' רח ואילך. תרפ"ז ע' קל ואילך. תש"ט ע' 64 ואילך.

(103) כ"ה במקומות שבהערה הקודמת. ובכ"מ. וראה לקוטי שיחות חכ"א ע' 193 הערה 38: לשון זה מצאתיו לע"ע בתו"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, ג) – אבל לא על עמלק. ובאוה"ת פרשת זכור (ע' א'תשפו) מקשר זה עם מחז"ל (אסת"ר פ"ז, יג), ומהיכן בא עמלק... מאצל בלעם הרשע, שבו נאמר (בלק כד, טז), ויודע דעת עליון".

(104) ראה סנהדרין קה, א.

(105) ראה מאמרי אדה"ז שם ע' תיט. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תקמט ואילך. וראה גם לקו"ת מסעי צה, ב. המשך תרס"ו ע' רא. ועוד.

(106) ראה ספר המאמרים תרס"ה שם (ע' ריד ואילך). תרפ"ז שם (ע' קלא ואילך).

(*) וכ"ה בספר המאמרים עטר"ה, תרפ"ה ותש"ט שם.

(1) המאמר מיוסד על ד"ה אתה אחד תרל"ט (ספר המאמרים תרל"ט ח"א ע' מ ואילך. והנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע שם ע' רב ואילך). וראה גם ד"ה מאי חנוכה תרמ"ח (ספר המאמרים תרמ"ח ע' רה ואילך).

חלק מהמאמר נכלל – עם הוספות כו' – בד"ה אתה אחד שנה זו (לקמן ע' קצה ואילך).

(2) תשא ל, יב.

(3) תפלת מנחה דשבת.

(4) פסוק כג.

(5) ראה תניא אגה"ק ס"ט (קיד, א). תו"א וישב כז, סע"ד. מקץ לה, א.

(6) ד"ה ומי כעמך.

(7) עכ"ל התוס' שם.

(8) ערך אמר.

(9) ואתחננו ו, ד.

באה מהישות והגסות שלו, וכמו שנראה במוחש דמי שהוא יש וגסה"ר הרי מדת הנצחון אצלו בתוקף גדול. וישות וגסות הם מדות רעות. וכאשר אינו מבררם אז ח"ו מענישים אותו מלמעלה ומסבבים לו עניני נצחונות. וידוע דגם במילי דשמיא אם בא מהנצחון דישות וגסות רוחו, הוא רע וכמ"ש⁹⁰ תיסרך רעתך, דיין אייגענער רע שטרפֿט דיר כו"ו⁹¹. וזהו"ע הפורעניות, אבל הנצחון לנצח א"ע היא מדה טובה, ומרובה מדה טובה שצריכה להיות בתוקף גדול, וצריכה להיות בב' הענינים בסו"מ ובו"ע ט, וכן הוא בעבודת ההודאה, דהוד הוא ענף הגבורה, ובה ב' מדר' שהם הב' פירושים שבתוכת הוד⁹², הא' הוד פירושו הדר, והיינו דלא זו בלבד שיהדר בקיום המצות אלא עוד זאת יתהדר א"ע במצות השי"ת וכאמרם ז"ל (שבת דקל"ג ע"ב) התנאה לפניו במצות, ויתקרב לת"ח וללומדי תורה. והב' ל' הודאה וכמו המודה על האמת א"ע פ שאינו מבינו, ובה יש כמה אופנים שונים והם בחי' הודאה, והודאה דהודאה⁹³. והוא דמיד כאשר האדם עומד משנתו אומר מודה אני לפניך⁹⁴, וברכת מודים שבשמו"ע. דכללות ענין ההודאה ביכולת⁹⁵ כל אדם להגיע לזה. אם לא ח"ו מי שהוא מתרחק מן הקדושה כמזיד ר"ל, דעליו ארוז"ל⁹⁶ מאן דלא כרע במודים אינו קם לתחה"מ, ובשופטני לא עסקינן⁹⁷, אבל כללות ישראל בני עבודה ניהו, דע"י הקדמת העבודה בכיטול המדות, באים אח"כ לביטול המוחין שהוא ביטול אמיתי, ועי"ז ממשיכים גילוי שם הוי'.

וזהו ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנא' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. דנש"י ע"י עבודתם בתורה ומצות מעשיות בקב"ע בדרך עבודת עבד ממשיכים בחי' הוי' אחד גם בארץ הלזו הגשמית. והיינו דע"י הביטול שהאדם מבטל א"ע בכיטול גמור ומקיים הכל בקב"ע הנה גורמים למעלה שיהי' בחי' הצמצום להיות גילוי שם הוי'. והנה בסיום וסוף מדר' הקדושה יכולים גם הקליפות ח"ו לקבל איזה יניקה וכמ"ש בע"ח⁹⁸ דיניקת החיצונים הוא מאחורי העור והוא ממה שמתקבץ בין נקב לנקב היינו בין צירוף לצירוף, וכמו גוף האדם הרי עורו מלא

90 ירמ' ב, יט.

91 ראה דרך חיים ע' 54. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' רמז. ע' רנב. שהמ"צ להצ"צ לה, ב. ספר השיחות תרפ"ו ע' 106. שיחת פורים שנה זו (ספר השיחות תרצ"א ע' 202).

92 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' קמג. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תשיב ואילך.

93 ראה סידור עם ד"א"ח שג, ג ואילך. שו. ב ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקמט ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' תקטז ואילך. ספר המאמרים תרס"ח ע' קנט ואילך. תרפ"ד ע' שא ואילך. תש"ט ע' 127 ואילך.

94 ראה שולחן ערוך אדמו"ר הזקן או"ח מהדו"ק סימן א סעיף ה. מהדו"ב סימן א סעיף ו. סידור אדמו"ר הזקן קודם, מודה אני".

95 כ"ה בהעתקה. בכת"ק: הוא ביכולת.

96 ראה זור ח"ב ק, א. ח"ג קסד, א. פרי"ח או"ח סק"ג סק"ד – הובאו בלקו"ת בלק עא, א. וראה תוד"ה והוא – ב"ק טז, ב.

97 ע"פ לשון חז"ל – ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ובכ"מ.

98 ראה עץ חיים שער מא (שער החשמל) פ"א ג. מקומות שצוינו בהערה 38. ספר המאמרים תרנ"ט ע' קנב. תרצ"ב ע' תלט. תש"ד ע' 84.

ישראל גוי אחד בארץ (דה"א י"ז¹⁰). וצ"ל דהנה כתיב¹¹ אני ה' לא שנית דע"י התהוות העולמות הרי לא נעשה ח"ו שום שינוי כלל וכמאמר¹² אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בהשואה גמורה¹³, ואיך ע"י עבודה בקיום התומ"צ ממשיכים בחי' אתה אחד ושמך אחד. ועוד צ"ל דהנה כתיב ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמך אחד (זכרי' י"ד¹⁴) ואמרז"ל (פסחים ד"נ ע"א) אטו האידינא לאו אחד הוא, א"ר אחא בר חנינא לא כעוה"ז העוה"ב כו' (דעוה"ז אינו דומה לעוה"ב) ושמך אחד, מאי אחד אטו האידינא לאו שמו אחד הוא, א"ר נחמן בר יצחק לא כעוה"ז העוה"ב. העוה"ז נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת. אבל לעוה"ב כולו אחד, נכתב ביו"ד ה"י ונקרא ביו"ד ה"י. הרי דביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמך אחד. א"כ מהו אומרם ז"ל עשיתוני חטיבה אחת כו' דגוי אחד ממשיכים בחי' אתה אחד ושמך אחד.

והנה להבין כל זה צ"ל תחלה טעם וסיבת הדבר מה דכל ישראל נקראים בשם בני ישראל, והיינו דכל אחד ואחד מישראל יהי' מי שיהי' בלי הפרש אם הוא יודע תו' או איש פשוט, הרי כללות כולם נקראים בשם בני ישראל. אך הענין הוא דהנה אבות העולם¹⁵ אברהם יצחק ויעקב, הנה אברהם ויעקב הרי נשתנה שמותיהם מאשר נקראו בשמם בעת ירידת נשמתם למטה להתלבש בגוף, דבתחלה נקרא אברם¹⁶ ואח"כ כתיב¹⁷ והי' שמך אברהם, וכן ביעקב שנקרא כן מתחלה¹⁸ ואח"כ כתיב¹⁹ ויאמר לו האלקים שמך יעקב, לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהי' שמך. וארז"ל (ברכות י"ג ע"א) תנא בר קפרא הקורא לאברהם אברם עובר בעשה כו' ור' אליעזר אומר עובר בלאו. אמנם בקריאת שם יעקב הנה הקורא ליעקב יעקב אינו עובר בלאו דלא יקרא שמך עוד יעקב, מאי טעמא דאהדרי' קרא שנאמר²⁰ ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב, וזהו כי אם ישראל יהי' שמך, לא שיעקר שם יעקב מקדושתו ממקומו אלא שיהא שם ישראל עיקר ושם יעקב טפל לו²¹, ולכן הנה כל ישראל נקראים בשם בני ישראל שהוא שם העיקר ושם המעלה בשם יעקב.

והנה בשינוי שמות אבות העולם אברהם ויעקב, הגם כי שניהם נשתנו שמותיהם מבתחלה, ומ"מ הרי יש הבדל והפרש באופן וסדר השינוי. וכן בטעמיהם

10 פסוק כא.

11 מלאכי ג, ו.

12 נוסח תפלת השחר.

13 ראה תניא פ"ב. ת"א ויקהל פז, א. לקו"ת אמור לא, א. דרושים לר"ה סא, א. ובכ"מ.

14 פסוק ט.

15 לשון חז"ל – סוטה לד, ב (כגירסת העין יעקב). אסתר פ"ו, יח.

16 נח יא, כו.

17 לך לך יז, ה.

18 תולדות כה, כו.

19 וישלח לה, י.

20 ויגש מו, ב.

21 ברכות שם בריש העמוד.

המבוארים בתורה, שהטעמים הם סיבות השינויים, דבכל דבר ודבר הרי טעמו הוא סיבתו, ומאחר שהטעמים חלוקים, ה"ז מורה על גוף ועצם ענינם, דבאברהם כתיב ולא יקרא עוד את שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך¹⁷. וארו"ל (שבת דק"ה ע"א) אב נתתיך לאומות, בחור נתתיך באומות, חביב נתתיך באומות מלך נתתיך לאומות, ותיק נתתיך באומות (עניו ומחבב מצות). כן פרש"י ברכות ד"ט ע"ב במאמר ותיקין, אנשים ענוים ומחבבי מצוה) נאמן נתתיך באומות דכל זה הוא בדרך מלמעלמ"ט. והגם דבאברהם הי' ג"כ בדרך עבודה מלמעלמ"ע וכמ"ש²² הלוך ונסוע הנגבה, אבל מ"מ הנה ראשית הגילוי הי' בדרך מלמעלמ"ט שזהו"ע הציץ עליו בעל הבירה²³, וביעקב כתיב¹⁹ לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, הרי דסיבת קריאת שם ישראל הוא ע"י עבודתו של יעקב ויגיעתו בעבודה דוקא²⁴, ובשביל זה זכו כל זרעו להקרא בשם ישראל, ע"ש הנצחון במלחמה זו. דהנה כתיב²⁵ ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, ופרש"י שכח פכים קטנים וחזר עליהם²⁶, דיעקב חס גם על פכים קטנים, אריב"ל²⁷ מלמד שהעלו אבק ברגליהם עד כסא הכבוד דהאבק הוא²⁸ הבא בדרך ממילא וכמו שנים הלוחמים הרי העיקר הוא זה מה שלוחמים זה עם זה, ובדרך ממילא הנה כאשר שנים לוחמים זה עם זה מעלים אבק, שבא בדרך ממילא. ולפ"ז צ"ל מ"ש ויאבק איש עמו, דכל המלחמה שהיא העיקר נקראת ע"ש האבק שהוא בא בדרך ממילא. אך הענין הוא דהנה א' בחי' הרשב"א²⁹ דאבק הרגלים הוא כינוי לתולדות, דשרו של עשו שהתאבק עם יעקב רמז לו שבכל הדורות יתאבקו תולדותיהם והוא סוד הגלות, וישראל נתפזרו לארבע כנפות הארץ וכמ"ש³⁰ כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, וישראל מפוזר ומפורד בין העמים³¹, ואמרו"ל (פסחים דפ"ו ע"ב) צדקה עשה הקב"ה שפזרן לבין האומות, א' מהן גולה לברטניא ואחד מהן גולה

(22) לך לך יב, ט.

(23) ב"ר פל"ט, א.

(24) בכת"ק כתוב כאן: „דכן הוא בענין המלחמה דהגם שמצליח לו במלחמתו ומ"מ כתיב [מלכים א כ, יא] אל יתהלל חגר כמפתח עד שגומר מלחמתו, דזהו ותוכל שנצח את המלחמה". ואח"כ כשהועתק חלק זה בד"ה אתה אחד שנה זו (הנ"ל הערה 1) – העביר קולמוס ע"ז.

(25) וישלח לב, כד.

(26) בכת"ק כתוב כאן: „והוא מהגמרא (חולין דצ"א ע"א) א"ר אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, דיעקב הוא מעולם התיקון בכלל ועולם האצ"י שמעלתם כלים רחבים, ולכן". ואח"כ כשהועתק חלק זה בד"ה אתה אחד הנ"ל – העביר קולמוס ע"ז.

(27) חולין צ"א, א.

(28) בכת"ק כתוב כאן: „בא [...] דמכללות הענין מובן דהמלחמה הי' מפני שנשאר לבדו, וכמ"ש ויותר לבדו, ואז דוקא הנה ויאבק איש עמו, והנה האבק הוא". ואח"כ כשהועתק חלק זה בד"ה אתה אחד הנ"ל – העביר קולמוס ע"ז.

(29) לעין יעקב חולין שם.

(30) זכרי' ב, י.

(31) אסתר ג, ת.

קבלת עול כמו עבודת עבד דוקא⁷⁸. דעבודת העבד הוא שאינו הולך אחר הטעם. וכן כל עבודתו אינו מפני הרגש האהבה כ"א מפני העבודת בלבד⁷⁹. דהנה עיקר העבודה הוא ביטול המוחין שהוא ביטול אמיתי, ולכן הרי חכמ"ה, כ"ח מ"ה⁸⁰, שהוא בחי' ביטול הנה היא דוקא כלי לאלקות וכמ"ש רבינו נ"ע בסש"ב פל"ה⁸¹ שא"ס ב"ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו, וזו היא מדריגת החכמה, ואין הא"ס שורה אלא במקום הביטול דוקא⁸², ולכן הרי גם בעבודה הנה עיקר הביטול הוא במוחין דוקא. אמנם כל עבודה צריכה להיות בסדר והדרגה. ולזאת הנה התחלת העבודה הוא ע"י ביטול המדות. דהנה המדות בכלל הם בבחי' יש ומציאות וכמו במדת האהבה הרי יש מי שאוהב⁸³ שהוא בבחי' מציאות וצריכים להמשיך בחי' המוחין אל המדות שיהי' התכללות המדות אהוי"ר. וזהו דחכמ"ה שהיא בחי' מוחין היא כ"ח מ"ה שהוא הכ"ח לעשות בחי' מ"ה וביטול, ויהי' ההתכללות דאהוי"ר. וכן בענפי המדות דנצח הוא ענף החסד והוד ענף הגבורה⁸⁴, והיינו דנצח והוד הם ענפי האהוי"ר⁸⁵. והענין בזה הוא, דהנה כתיב⁸⁶ ולעבדו בכל לבבכם, דלב הוא מקום משכן המדות⁸⁷, דהמוח הוא מקום משכן השכל⁸⁷, והלב הוא מקום משכן המדות. וזהו ולעבדו בכל לבבכם, דעבודת הלב הוא חובת גברא בכל אחד ואחד, והיינו דכל אחד ואחד לפי ערכו ולפי מהות מעמדו ומצבו, מחוייב הוא בביור וזיכוך המדות, ולהיות כי נתמעטו המוחות והלבבות, ולא מיבעי דעבודת המוח אינו לפי ערכו אלא דגם עבודת אהוי"ר ג"כ אינו לפי ערכו, הנה צריך להיות התעסקותם בענפי המדות, דנצח הוא ענף החסד, וענינו בעבודה להיות מקושר לאלקות בקיום התומ"צ, בדרך נצחון, לנצח א"ע להשכים לבהמד"ר ולבהכנ"ס להתפלל בצבור, ולשמור קביעות זמני הלימוד, ולהטריח בגופו בעשיית טוב חסד עם זולתו, והיינו שהענין דואהבת לרעך כמוך⁸⁸ יהי' זה בפור"מ ובדרך עבודת עבד לשעבד א"ע בשביל טובת זולתו, און אז טובת חבירו זאל אים נוגע זיין בפנימיותו ממש, וכן להשתדל בהרבצת והחזקת לומדי תורה, וכ"ז יהי' בדרך נצחון. וכמו עד"מ בגשמיות ענין הנצחון הוא בתוקף גדול, הרי מרובה מדה טובה ממדת פורעניות⁸⁹. דהנה נצחון בענינים הגשמי

(78) ראה תניא פמ"א (נז, א).

(79) ראה גם ספר המאמרים תרנ"ו ע' שט. עזר"ת ע' קלה. תש"ט ע' 77.

(80) ראה רע"מ בוז"ג כת, א. לד, א. תניא פי"ח (כד, א). תורת חיים בראשית א, ג. וראה לקמן ע' 000.

[ד"ה וקבל היהודים].

(81) בהגהה.

(82) ראה גם לעיל ע' קנב.

(83) ראה תו"א וארא נז, א. ויקהל קיד, ד. מג"א ככג, א. וראה תניא פל"ה.

(84) ראה המשך מים רבים תרל"ו פנ"ב ואילך.

(85) ראה תקו"ז תכ"ב (סח, ב). ובכ"מ.

(86) עקב יא, יג.

(87) ראה תניא פ"ט. ובכ"מ.

(88) קדושים יט, יח.

(89) ראה יומא ע, א. סוטה יא, א.

לברבריא³² ועוסקים בתורה וקיום המצות הנה בזה מטהרים את הארץ, וזהו סיבת הטלטול הקשה מה שבנ"י בכלל, ובעלי תורה בפרט סובבים והולכים ממדינה למדינה, ומממלכה אל גוי אחר³³ לטהר את הארץ³⁴. וזהו שכל ישראל נקראים בני ישראל, שישאל הוא יש ששים רבוא אותיות לתורה³⁵, דע"י לימוד ומחשבת אותיות התורה מטהרים את האויר³⁶. וזהו שחזר אחר פכים קטנים, דמלחמת יעקב היתה שבכל עת וכל מקום שיהיו בני"י גם אם יהיו ח"ו בגלות וכלים קטנים ביותר יוכלו לטהר את האויר ע"י קיום התומ"צ. וזהו"ע האבק שהו"ע המלחמה בעבודת הביורורים כמ"ש³⁷ כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר.

אמנם צ"ל³⁸ מהו"ע המלחמה דהוי' בעמלק דשם הוי' הוא ל' מהוה³⁹ וכמ"ש⁴⁰ ואתה מחי' את כלם, א"ת מחי' אלא מהוה⁴¹, וההתהוות היא משם הוי'. והגם דכתיב⁴² בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, דהבריאה וההתהוות הוא ע"י שם אלקים, אמנם זהו ההתהוות בפועל אבל מקור ההתהוות הוא משם הוי'⁴³, דהוי' הוא ל' מהוה, והיו"ד דשם הוי' מורה על תמידית ההתהוות⁴⁴ רק שבא בהתלבשות בלבושי הטבע דשם אלקים, וא"כ איך שייך ללחום עם שם הוי'. והיינו דאיך שייך שהנברא ילחום עם החיות שלו, ומה ענין מלחמה זו. ומהו שהמלחמה היא עם עמלק דוקא. ובכללות הענין אינו מובן אומרו מדר דר, דלכאורה הנה מאחר שמלחמה לה' בעמלק הרי צ"ל הכליון והאבדון שלו ומהו מדור דור. אך הענין הוא דהנה ארו"ל (סנהדרין דל"ט ע"ב) ר' אלעזר רמי כתיב⁴⁵ טוב ה' לכל וכו' וכתיב⁴⁶

- (32) פסיקתא רבתי פט"ו (החודש), ז. ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תקפז. הובאו בעץ יוסף לשהש"ר פ"ב, ח (ב). וראה פסיקתא דר"כ פ' החודש – הוצאת באבוער (מה, א) בהערה. וש"נ.
- (33) ע"פ תהלים קה, יג. דברי הימים א טז, כ.
- (34) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' רנו. ענינים ע' קלא. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' יב. ע' ערב.
- (35) ראה לקמן ע' 000. וש"נ. [ד"ה ע"כ יאמרו].
- (36) ראה גם ספר המאמרים תש"ג ע' 91 ואילך. ספר השיחות תש"ב ע' 116. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' רלה ואילך.
- (37) בשלח יז, טז.
- (38) ראה תו"א וישלח כו, א ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ע' פ ואילך. אוה"ת וישלח ח"ז תתל, ב ואילך.
- (39) פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א רפ"ד. וראה זהר ח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). גינת אגוז (להר"י גיקטליא) חלק הראשון שער ההוי' (ד, א ואילך. הובא בשל"ה בהקדמה ד, ב ואילך). מו"נ ח"א פס"א. טושו"ע או"ח סימן ה. ועוד.
- (40) נחמ"י ט, ו.
- (41) ראה פרדס שער ו (שער סדר עמידתן) פ"ח. ראשית חכמה שער הקדושה ספ"ז. של"ה עשרה מאמרות מאמר ג"ד. שער האותיות אות ס (מת, ב, ע, א). תניא שעהיוה"א פ"ב (עז, ב).
- (42) בראשית א, א.
- (43) ראה לעיל ע' קלז ואילך.
- (44) שעהיוה"א שבהערה 39.
- (45) תהלים קמה, ט.
- (46) איכה ג, כה.

וארץ, וד' הוא ד"ר העולם⁶⁶. והיינו דהז"ר וארץ וד"ר העולם בטלים לא"ס ב"ה אלופו ש"ע שהוא בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן י"ס⁶⁷. וכמאמר⁶⁸ ולא מכל אינון מדות איהו כלל. אמנם בכדי שיאיר בחינה זו דאנת הוא חד ולא בחושבן הוא ע"י הצמצום דוקא. דהנה א"י בת"מ⁶⁸ ולית מחשבה תפיסא בך כלל, מחשבה היא בחי' חכמה⁶⁹ דא"י בזהר⁷⁰ מחשבה ויובלא לא אתפרשין לעלמא, מחי' חכ' ויובלא בינה⁷¹, דבחי' חכ' אינו תופס מקום כלל, ולזאת הנה בכדי שיאיר בחי' ומדרי' זו בעולמות הוא ע"י הצמצום דוקא. אבל יחיד הוא מה שמיוחד בעצם שהוא האוא"ס שלפני הצמצום⁷². אמנם להיות הגילוי בעולמות הוא ע"י הצמצום דוקא. ובזה יובן מה שארו"ל⁷³ צמצם שכינתו בין שני בדי הארון, דלכאורה א"מ מהו"ע צמצום זה, שהרי בבמה"ק הי' מאיר גילוי אלקות, ולכן במקדש קוראין את השם ככתבו⁷⁴, דבמדינה אין קוראין את השם ככתבו, וכנ"ל דלא כעוה"ז העוה"ב, אבל במקדש קוראין את השם ככתבו. וטעם הדבר הוא לפי שבמקדש מאיר האור דשם הוי', ולכן הנה אפילו מרע"ה קיבל נבואתו משם וכמ"ש⁷⁵ ונועדתי אליך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים, א"כ מהו"ע הצמצום. אך היא הנותנת דבכדי שיהי' גילוי זה הוא ע"י צמצום שכינתו בין שני בדי הארון. דהנה ארו"ן הוא אור"ן⁷⁶ התגלות העצמות⁷⁷, והיינו בכדי שיהי' אור"ן ה' הוא ע"י הצמצום שהוא היו"ד דשם הוי' המורה על הביטול.

וזוהו טוב הוי' לקיוו, דקוי ה' הן הממשיכים הגילוי דשם הוי' בעולם והיינו דגם בהטבע יאיר הלמעלה מהטבע, והוא ע"י עבודת האדם בקיום התומ"צ בדרך

- (66) סמ"ק הובא בבית יוסף או"ח סימן סא (ד"ה כתב סמ"ק). שו"ע ודאדה"א או"ח שם סעיף ו.
- (67) תקו"ז בהקדמה (יז, א). וראה תורת חיים נח סה, סע"ד ואילך.
- (68) תקו"ז שם.
- (69) מאורי אור מ, נט. וראה תקו"ז תי"ט (מא, ב). תס"ט (קטו, א). לקוטי הש"ס להאריז"ל סוף ברכות (ד"ה אל יהרהר). וראה לקו"ת שה"ש יט, ב.
- (70) ח"א כג, א.
- (71) ראה גם תו"א בראשית ז, ד. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי חיי שרה קלא, סע"ב ואילך. ספר המאמרים עטר"ת ע' א. ד"ה מן המיצר תרצ"ה פ"ח. ובכ"מ.
- (72) יחיד .. שהוא האוא"ס שלפני הצמצום: בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע מד"ה אתה אחד הנ"ל הערה 1 מוסיף בהגהה: „אפ"ל שהוא מכוון עם מ"ש בתו"ח [נח] ד"ה ויהי כל הארץ שפה א' כפי' אנת הוא חד כו', וזהו שאנו אומרים אחד ולא יחיד דצריכים להמשיך אוא"ס בעולמות והוא ע"י צמצום, אבל יחיד הוא למעלה מהצמצום, כמ"ש שם" – ראה תורת חיים שם סו, ג ואילך.
- (73) ראה תנחומא ויקהל ז. ב"ר פ"ה, ז. ויק"ר פ"י, ט. שהש"ר פ"א, יד (ג). וראה בכ"ז לקו"ת אמור לד, ב. אוה"ת תנוכה ח"ה תתקכה, א. ספר המאמרים תרל"ב ח"א ע' מת. ע' רי. המשך תרס"ו ס"ע נד ואילך. ספר המאמרים תרצ"ב ע' רמג.
- (74) ראה משנה וגמרא סוטה לו, סע"ב ואילך.
- (75) תרומה כה, כב.
- (76) ראה גם ספר המאמרים תרל"ה ח"ב ע' תנו. תרל"ח ע' קמת.
- (77) ראה גם לקמן ע' קפג.

טוב ה' לקויו, משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה, משקה את כולו, כשהוא עודר אינו עודר אלא טובים שבהם. ופרש"י כשהוא משקה אינו מונע המים לילך לטובים ולרעים וכו' הקב"ה זן טובים ורעים הכל בדבור אחד, ממלא את כל העולם כולו טובה שהכל שלו. אבל כשבא להגין מן הפורענות ולשלם שכר אינו אלא לקויו⁴⁷, ופי' לקויו הוא דכתיב⁴⁸ וקוי ה' יחליפו כח כו' ותרגם ודסברו (המיחלים) לפורקנא דה' יתכנשון מביני גלותהון ויוספון חיל. וזהו לקויו שהם מצפים ומיחלים לחסדו וישועתו של הקב"ה. והמצפים ומיחלים לחסדו וישועתו של הו' נקראים קוי ה' שעושים קוים לשם הו', היינו שעושים קוים בעולם שיאיר הגילוי בעולם, ועושים קוים בשם הו' שיתגלה בעולם, והיינו דהגם שהעולם כמנהגו נוהג בכל עניני הטבע, ואותותינו לא ראינו, ואין אתנו יודע עד מה⁴⁹, והחשך יכסה ארץ⁵⁰ בחשך עב⁵¹ כפול ומכופל⁵², עד כי דרך רשעים צלחה⁵³, מ"מ הנה תקותם חזקה ובטוחים בחסדי ה' שלמעלה מהטבע. דזה כל האדם להיות מקוה לה' ובטוח בו ית' בתום לב כי הוא ית' ימציא לו מזונותיו בכשרות ובשמירת וזהיר דרכי התורה והמצוה. והגם שלפי שכלו הוא צריך להקדים השכם בקר ולאחר לשבת בעסקיו ולהטריח בזה בטרחה גדולה לילה ויום, ובמילא אין לו זמן ללכת להתפלל בצבור ובפרט לקבוע עתים לתורה, וכן גם בעניני ההנהגה בשמירת דרכי התורה והמצוה שלא להזרה כ"כ באכו"ש, ולהיות מעורב עם הבריות ולהתנהג במנהגם בדבורי דברים בטלים וליצנות וכו' ואת כל זה הוא חושב להכרח לרגלי פרנסתו, שהאמת אינו כן. שהרי הוא ית' הזן ומפרנס, ונותן לחם לכל בשר⁵⁴ והיתכן הדבר שיעשה נגד רצון ה', שהרי גם בהנהגת בנ"א אם אחד מצטרך לחברו ה"ה מהדר לקיים רצונו ולעשות לו נז"ר ובפרט שלא להקניטו, וכל מה שהאדם יכול ליתן לחברו הוא רק כלים אל החיים בלבד ומ"מ הוא משתדל לקיים רצונו, הנה מכשי"כ לגבי הקב"ה שהוא ית' החותך חיים לכל חי⁵⁵ והכל צריכים אליו ית' איך יתכן שיעשה נגד רצונו ית', וכן גם מי שמוחו קל הרי יבין שלא יתכן כלל אשר דרך ואופן השפעת חיותו יהי' בדרך ואופן שהוא נגד רצון השי"ת, היינו באופן שיהי' מוכרח לבטל תפלה בציבור והדומה שהוא נגד רצון השי"ת, וכאשר האדם יתבונן בזה היטב וישים לבו על כל מה שעבר עליו במשך ימי חייו בבני חייה ומזוני הרי יראה הענין דהשגחה פרטית במוחש ממש. דכמה דברים אשר ע"פ שכלו ה' לו צער מזה והם דוקא היו סיבות לטובות רבות, וכן להיפך דברים שנדמה לו שהם לטובתו ה' לו מזה הרבה

(47) עכ"ל רש"י.

(48) ישעי' מ, לא.

(49) תהלים עד, ט.

(50) ישעי' ס, ב.

(51) ראה ראב"ע בא י, כב. מצודת ציון איוב ג, ה. ועוד.

(52) ראה לקו"ת חוקת טה, ד.

(53) ירמ' יב, א. וראה ברכות ז, א.

(54) תהלים קלו, כה.

(55) פיוט „וכל מאמינים“.

צער והיזק רב ר"ל (וכמ"ש במ"א בענין יש עושר שמור לבעליו לרעתו⁵⁶ ח"ו) וכאשר מתבונן בזה היטב אז נרגש אצלו, דער הערט ער דעם אמיתית הענין דאשרי הגבר אשר יבטח בה' והי' הו' מבטחו⁵⁷, ועושה הסכם חזק בנפשו להיות סור מרע ועשה טוב בפועל ממש, ולהתחזק בדרכי העבודה בדרך קבלת עול מלכות שמים ללכת להתפלל ג"פ בכ"י בצבור, ולקבוע עתים לתורה ולהיות זהיר במצות השם.

וזהו אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנא' שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, דלכאורה הול"ל הו' יחיד, דיחיד מורה יותר על ענין היחוד וההפלאה מכמו שמורה אחד⁵⁸. והיינו דלבד זאת דפי' אחד הוא דבר שבמנין ונקרא אחד המנוי⁵⁹, וכמו ששת ימי בראשית שהם ששה ימים, הנה האחד מהששה ימים נקרא אחד כמ"ש⁶⁰ ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, וכן השבטים היו י"ב והאחד מהם נקרא אחד, הנה לבד זאת הרי תיבת אחד גם כשמורה על השלימות, הוא רק השלימות מצד התכלית בלבד כמו האדם שהוא כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים⁶¹ שהם תרי"ג אברים ותרי"ג כחות⁶², ורק להיות כי כולם הם אל התכלית, ע"כ נקרא אחד א"כ הרי גם העילוי דתיבת אחד הוא רק שלימות של תכלית בלבד, אבל א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, והיינו שהוא פשוט ומופשט גם מענין התכלית ג"כ, איך שייך לומר עליו תואר אחד. והול"ל הו' יחיד שהוא יחיד ומיוחד בעצם. דלפי"ז הנה באמת יוקשה עוד יותר מאמר הנ"ל דלששה מעידין זע"ז דישאל ושבט מעידין על הקב"ה שהוא אחד דהול"ל שהוא יחיד, והקב"ה והשבט על ישראל שהם יחידים באומות דהול"ל גוי אחד, ולמה בהקב"ה אמרו ל' אחד ובישראל ל' יחיד. אך הענין הוא דהגם דתיבת יחיד מורה יותר על ענין ההפלאה מכמו תיבת אחד, אבל כללות ענין היחוד הנרצה בברה"ע הוא מרומז בתיבת אחד. דהנה ארז"ל (ברכות ד"ג ע"ב) כיון דאמליכתי למעלה ולמטה ולד' רוחות השמים תו לא צריכת, והו"ע יחוד אלקותו⁶³ בעולמות שכ"ז מרומז בתיבת אחד, דאל"ף קאי על א"ס אלופו של עולם. דהנה ברה"ע הרי לא הי' אפשר להיות באל"ף כ"א בכי"ת⁶⁴. אך אח"כ כשהי' ברה"ע בכי"ת הי' אפ"ל מ"ת באל"ף⁶⁵. והאל"ף יאיר בח' וד'. דהח' הוא ז"ר

(56) קהלת ה, יב.

(57) ע"פ ירמ' יז, ז. תהלים מ, ה.

(58) ראה תו"א וז"ל, ב ואילך. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. סהמ"צ להצ"צ כקד, א"ב.

(59) ראה חובת הלבבות שער היחוד פרק ח (הובא במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' רמט). פרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פרק ה.

(60) בראשית א, ה.

(61) ראה תיב"ע בראשית א, כז. ועוד.

(62) ראה תניא פנ"א.

(63) כ"ה בהעתקה. בכתי"ק: אלקות.

(64) ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. זח"א רה, א.

(65) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ב. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' תקעב. ספר המאמרים תרל"ח ע' קצו ואילך. ע' קפד.